

İNSANIN İMTİHAN OLMASI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Size Avustralya'dan kucak dolusu sevgiler ve selâmlar...

Arkadaşlarımızla sohbet halindeyiz, toplantı halindeyiz. Size bugünkü hadis sohbetimi kur'a ile açılmış sayfadan, metnini okuyarak başlıyorum

a.Sultanın Alimi

Peygamber SAS Efendimiz, Ebû Hüreyre RA tarafından rivayet edilmiş bir hadis-i şerifinde buyurmuşlar ki:¹

إِنَّ فِي جَهَنَّمَ وَاِدِيًّا تَسْتَعِيدُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِينَ
مَرَّةً أَعَدَّهُ اللَّهُ تَعَالَى لِلْقُرَّاءِ الْمُرَائِينَ بِأَعْمَالِهِمْ
وَإِنَّ أَبْغَضَ الْخَلْقِ إِلَى اللَّهِ عَالِمُ السُّلْطَانِ
(عد. عن أبي هريرة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.35; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.195; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidâl*, c.I, s.350; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIV, s.302, no:7636; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.298, no:252; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.261, no:3090; Ebû Hüreyre RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.49, no:2283; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.378, no:29103; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.126, no:8057

RE. 127/2 (*İnne fî cehenneme vâdiyen, testaîzü minhü külle yevmin seb'îne merraten, eaddehu'llàhu teâlâ li'l-kurrâi'l-mürâîne bi-a'mâlihîm; ve inne ebgada'l-halkı ila'llâh, âlimü's-sültân.*) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Tabii, sayfalar kur'a ile açılınca, herhangi bir iğneleme veyâhut özel bir kasıt bahis konusu olmadığından, ben kur'a çekmeyi seviyorum. Bulduğumuz toplumdaki en yaşlı bir muhterem zâta:

“—Besmeleyle bu mübarek hadis kitabının bir cildini seçin!” diyorum.

Önce cilt seçime giriyor. Ondan sonra:

“—Besmele ile bir sayfa seçin!” diyorum, bir sayfa seçiliyor; oradan okuyoruz.

Peygamber SAS Efendimiz —Allah şefaatine erdirsin, yolundan ayırmasın, cennette cümlemizi ona komşu eylesin— bu hadis-i şerifinde buyurmuşlar ki:

(*İnne fî cehenneme vâdiyen*) “Cehennemde bir vâdi vardır ki...” Cehennem Allah'ın kahrının tecellî ettiği azab diyarı. “Orada bir vâdi vardır ki, (*teztaîzü minhü külle yevmin seb'îne merraten*) cehennem içindeki bu vâdinin korkunçluğundan, azabının şiddetinden, her gün yetmiş defa Allah'a sığınır. Allah'a istiâze eyler, ‘Aman yâ Rabbi, beni koru!’ der.” Cehennem içindeki bu vâdiden Allah'a sığınır.

Öyle bir vâdi, öyle korkunç azabların olduğu
öyle bir müthiş yer...

(*Eaddehû li'l-kurrâi'l-mürâîne bi-a'mâlihîm.*)
“Allah-u Teâlâ Hazretleri bu azab yerini, bu
vâdiyi, bu korkunç yeri, Kur'an'ı okuyup dinden
biraz bilgi sahibi olan; ama amellerini işlerken
riyâkârlık yapan, gösteriş yapan sözde din
okumuşlarına, din bilginlerine hazırlamıştır.”

(*Ve inne ebgada'l-halkı ila'llâh*) “Ve hiç şüphesiz
yok ki Allah'a insanların en nâhoş geleni,
Allah'ın en sevmediği kişi, (*âlimü's- sultân*)
sultanın alimidir. Yâni, sultanın yanına giren,
onun yanında bulunan, ona dalkavukluk yapan
alimdir, alim taslağıdır.”

Şimdi aziz ve muhterem kardeşlerim, cehennem
Allah'ın kahrının, gazabının, azabının, ikâbının
ve suçlulara cezasının verildiği korkunç bir yer!
Korkunçluğu, Allah'ın kudreti kadar korkunç...
Allah kudretiyle, Allah düşmanlarını, kâfirleri
cezalandırmak için bir azab diyarı hazırlamış.
Artık gözlerin görmediği, kulakların işitmediği,
kimsenin aklına, hayaline sığmayacak korkunç
azablar, ebedî azablar orada var.

Bu cehennemin de azabları türlü türlü, çeşit
çeşit, derece derece... Daha fazla, daha fazla
olan yerleri var. “Bir vâdisi var ki, burada mürâî
alimler, amellerini riyâkârlıkla yapan alimler,
sözde din alimleri, okumuşlar azaplandırılacak.”
buyuruyor.

Neden?.. Çünkü, Allah-u Teâlâ Hazretleri alimlerden ahd ü misak almıştır ki, hakkı söyleyecekler, hakkı söylemekten çekinmeyecekler. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emirlerini kullara tebliğ edecekler, onları günahlardan sakındıracaklar; güzel, sàlih amellere, erdemli, fazîletli işlere teşvik edecekler.

Alim, yol gösterici bir ışıktır, nurdur. Alimin vazifesi, onun kadar okumamış, onun kadar dînî hususları bilmeyen insanlara, Allah'ın rızası yollarını öğretmek, Allah'ın razı geldiği işleri yaptırmaktır. Alimin görevi bu...

Bu görevi yapacak başka bir meslek yok!.. Doktor; hastayı tedavi eder. Dişçi; diş çeker, diş tamir eder. Mühendis; mühendisliğini yapar, inşaat yapar, tamir eder. Ziraatçı; ekin eker... İşte bu çeşitli insanların uğraşları, meslekleri arasında en önemli meslek, peygamberân-ı izâmın, o mübarek vazifeli kullarının görevini devam ettiren, açıklayan insanlar, alimler... Onun için, onların hakkı söylemekten geri durmaması lâzım! Hakkı söylemekten vaz geçmemesi lâzım! Veya hakkı saklamaması lâzım!..

“Eski devirlerin alimleri de, eski dinlere mensub alimler de, kendi yanlarında bildikleri esrârı, mâlûmâtı, bilgileri insanlardan saklamasınlar!” diye Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayet-i kerimeler onlar hakkında indiği gibi; bu ümmetin de din ilimlerini bilen insanları mert olmalı, hakkı söylemekte cesur olmalı! Hakkı söylemekte,

yazmakta; kendisine bir şey sorulduğu zaman, hakkı söylemekte veyahut sorulmasa bile, yanlış bir iş yapanın karşısına çıkıp:

“—Bunu yanlış yapıyorsun aziz kardeşim! Böyle yaparsan ahiretin mahvolur, Allah’ın kahrına gazabına uğrarsın!” demekten geri durmamalı!

Nasihatten, vaazdan, irşaddan geri durmamalı! Haksızlığın karşısına ilkönce onlar çıkmalı, hakkı onlar tebliğ etmeli!

Onu yapmadıkları zaman... Tabii, bunu neden yapmazlar? Çeşitli sebepleri olabilir ama, dünya menfaatleri ellerinden kaçacak diye yapmazlar. Peygamber SAS Efendimiz zamanında bazı kimseler, arkadaşlarına, yakınlarına:

“—Bu peygamber hak peygamberdir, bu din hak dindir.” diye söylüyorlardı.

“—E niye girmiyorsun bu dine?..”

“—Kardeşim bize falanca yerden vâridat geliyor. Şimdi ben bu dine girersem, bu vâridat kesilir.” diyordu.

Yâni menfaat kesilmesi, bir takım imkânların elden çıkması sebep olabiliyor.

Ya da bazı zengin, bazı nüfuzlu, güçlü, kuvvetli, tesirli insanların yanına yaklaşıyorlar, onlara gösteriş yapıyorlar; kendilerini alim, fazıl gösteriyorlar. Namazlı, niyazlı, oruçlu, ibadetli gösteriyorlar, riyâkârlık yapıyorlar; amma hakkı söylemiyorlar. Dalkavukluk ediyorlar, yaptıkları yanlış işleri;

“—Uygundur efendim, münasiptir efendim, isabet buyurdunuz efendim!” gibi lafları duymuşsunuzdur.

Böyle uygun olmayan lafları söylüyorlar. Meselâ, Firavun'un etrafında, onu destekleyen bir sürü dalkavuk vardı ve Firavun'a destek oluyorlardı, yardımcı oluyorlardı. Onlara (*âlû fir'avn*) "Âli Firavun" deniyordu. Yâni sülâlesi demek değil, avanesi demek, takımı demek. Firavun tek başına olsa, çok tesiri olmayacak. Ama avanesi ile, takımıyla bir mafya oluyor, millî bir mafya oluyor, bir devlet mafyası oluyor. Ondan sonra insanlara yanlış şeyler söylüyorlar, zorla yaptırıyorlar, yapmayanları öldürüyorlar.

Geçen salı günkü sohbetimizde geçmişti, Firavun, gördüğü birrüya üzerine Benî İsrâil'in doğan bütün erkek çocuklarını öldürüyor. Korkunç cinayetler dizisi yâni... Mâsum mâsum bebekler, yavrucuklar öldürülüyor.

İşte böyle nüfuzlu insanların yanına yanaşıp, onların parasından, pulundan, hazinesinden, servetinden, câizesinden, âtıfetinden, hediyesinden istifade ediyorlar.

Meselâ, edebiyat kitaplarında yazar, şairin birisi diyor ki:

"—Ben seni medh etmezdim ama ey hükümdar, ne yapayım ki evde çoluk çocuk var!" diye, böyle şiirler nakledilir edebiyat kitaplarında.

Yâni geçim için, ondan bir kese altın alacağım, bağış alacağım, bahşiş alacağım diye, ciğeri beş para etmeyen insanı göklere çıkartır.

Hadis-i şerifin ikinci bölümünde, konuyu daha da açıklayıcı bir ifadesi var, Peygamber SAS Efendimiz'in:

“Allah’a mahlûkatı içinde en çok sevmediği, en buğz ettiği, Allah’a en sevimsiz gelen kulları hangileridir?.. (*Âlimü’s-sültàn*) Sultanın alimi.” Yâni, sultanın yanında duruyor, ama hakkı söylemiyor, dalkavukluk yapıyor, menfaat celbediyor. O da;

“—İşte ne yapayım, benim yanımdaki alim böyle dedi.” diyekendi hatasını anlamıyor veyahut, onu halka karşı yanında destekçi gösteriyor.

Başka bir hadis-i şerifi belki hatırlayacak dinleyicilerimin bazıları; Peygamber SAS Efendimiz buyurmuştu o hadis-i şerifinde:²

---

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.527, no:4344; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.471, no:2174; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1329, no:4011; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.19, no:11159; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.551, no:8543; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.352, no:1101; Hâmidî, *Müsned*, c.2, s.331, no:752; Kudâî, *Müsnedü’s-Şihâb*, c.II, s.247, no:1286; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.358, no:1448; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXIII, s.305; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1330, no:4012; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.282, no:8081; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.II, s.166, no:1596; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.93, no:7581; Kudâî, *Müsnedü’s-Şihâb*, c.II, s.248, no:1288; İbnü’l-Ca’d, *Müsned*, c.I, s.480, no:3326; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.V, s.176; Rûyânî, *Müsned*, c.III, s.337, no:1161; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VI, s.370; Ebû Ümâme RA’dan.

Neseî, *Sünen*, c.VII, s.161, no:4209; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.314, no:18850; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.435, no:7834; Ziyâü’l-Makdîsî, *el-Ehâdisü’l-Muhtâre*, c.III, s.230, no:123; ed-Dûlâbî, *el-Künâ ve’l-Esmâ’*, c.I, s.238, no:427; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXIV, s.421, no:2939; Târık ibn-i Şihab Rh.A’ten.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.64, no:5511 ve c.XV, s.923, no:43588; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.172, no:457; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.V, s.198, no:3981.

أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةٌ حَقٌّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

د.ه. عن أبي سعيد؛ حم. ه. طب. عن أي أمامة؛ ن. عن سمرة؛ حم. ن. هب. ض. عن طارق
مرسال

RE. 76/11 (*Efdalü'l-cihâd, kelimetü hakkın inde sultânin câir.*) “Cihadın en üstünü, en faziletlisi, en kıymetlisi, zalim bir hükümdarın huzurunda, ona hak sözü söylemek, nasihat etmektir.”

Çünkü tehlike var, ama o cihad oluyor, cihadın en faziletlisi oluyor. Tehlike olsa da, ona hakkı dobra dobra söylemiş oluyor; “Yapma böyle, etme böyle!” demiş oluyor. Özellikle alimlerin bu hususta son derece medenî cesaret sahibi olması lâzım, hakkı söylemekten geri durmaması lâzım! Başka hesap yapmaması lâzım!

“—Bu benim takımımdan, bu benim grubumdan, bu benim zümremden, bu benim sevdiğim kimse, bu benim akrabam, bu benim yakınım...”

Veyahut:

“—Ben buna bunu söylersem üzülür, kızar, darılır, küser...”

Aramızdaki bağlar kopar, menfaatim zedelenir.” Böyle hesaplar yapmayacak. Tek hesabı,

“—Ben Allah’ın rızasını nasıl kazanabilirim? Allah’ın rızası nasıl hareket etmemi icab ettiriyor?” olacak. “Hakkı söylemem lâzım, hakkı söylemekten geri durursam olmaz!” diye, hakkı söylemeğe kalkışması lâzım!

Bu büyük bir fazilettir. Hatırlarım, *Kennedy* öldürüldükten sonra, Türkçe'ye bir kitabı tercüme edilmişti, *Fazîlet Mücâdelesî* diye... Belki hayatında gelmiştir, bilmiyorum ne zaman basıldığını, şu anda iyi hatırlayamayacağım. O kitapta çok akıcı bir şekilde anlatılmış olaylar. Amerika'nın siyâsî tarihinde birtakım kimselerin çok önemli günlerde, çok önemli çıkışlar yapması ve o önemli çıkışlar dolayısıyla birtakım yanlışların engellenmesi, bir takım güzel işlerin başlatılması anlatılıyordu *Kennedy*'nin *Fazîlet Mücâdelesî* isimli kitabında...

Faziletin hakim olması için, erdemlilik için cesur bir atılım yapıyor, muhalifler çok olsa da hak sözü söylüyor, bir yanlışlığı engelliyor. Dilerdik ki, temenni ederdik ki *Kennedy*'den önce, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifini bilen alimler tarafından, buna benzer kitaplar toplansın, yazılsın, herkes bilsin.

Yâni, insan mühim bir olayla karşılaştığı zaman elini vicdanına koyacak, hak bildiği sözü söyleyecek. Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki:

“—Eğer hakkı söylemek sizin kendinizin, anne babanızın, akrabanızın aleyhinde bile olsa; söylediğiniz zaman ondan zarar göreceksiniz bile olsa, kendiniz zarar göreceksiniz bile olsanız, adaletle hareket etmeyi Allah size emrediyor; Adaletli olun!”

Kur'an tavsiyesi böyle, hadis-i şerifin tavsiyesi böyle ve Peygamber Efendimiz bildiriyor. Böyle dalkavukçu alimleri Allah sevmiyor. Allah'ın en

sevmediği insanlar bunlar... Çünkü hakkı onlar söyleyeceklerdi, onlar söylemeyince başka kim söylesin?..

Onun için, bugünkü hayatımıza bu hadis-i şerifin ışığıyla bakacak olursak, bugünkü fikir yazıları yazan yazarların; üniversite üstadlarının, hocalarının; Diyanet teşkilatındaki muhterem din adamlarının, başkanın, müftülerin, vaizlerin; Millî Eğitim'deki muhterem öğreticilerin, öğretmenlerin, muallimlerin hepsinin hakkı söylemesi lâzım!.. Elini vicdanına koyup, hakkı söylemesi lâzım; hakkı söylemekten susmaması, geri durmaması lâzım!..

b.İnsanın Malı, Hanımı, Çocuğu

İkinci hadis-i şerif, Peygamber SAS'den Huzeyfe RA tarafından rivayet edilmiş. Hangi Huzeyfe olduğu hakkında daha geniş bilgi görünmüyor burada; Allah şefaatine erdirsin. Peygamber SAS buyurmuş ki, bu ikinci hadis-i şerifinde:³

إِنَّ فِي مَالِ الرَّجُلِ فِتْنَةً وَفِي زَوْجَتِهِ فِتْنَةٌ وَوَلَدِهِ

(طب. عن خذيفة)

RE. 127/4 (*Inne fî mâli'r-racülü fitneten, ve fî zevcetihî fitneten, ve veledihî...*)

Burada (*ve veledihî*)'de bitiyor. Kenarda (*ve fî veledihî fitneten*) diye açıklaması var ama, zâten ifadeden anlaşılıyor. Peygamber

³ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.169, no:3024; Huzeyfe ibn-i Yemân RA'dan.

Efendimiz buyurmuş ki:

(Inne fî mâli'r-racülü fitneten) “Muhakkak ki, kesin ki, kişinin, adamın...” *Racül*, adam demek ama kastedilen kişi demek, insan demek. Cinsiyet önemli değil, cinsiyet kastedilmiyor. Arapça’da böyle adam dediği zaman, umûmî anlatıldığı zaman, o hükmün içine erkek de girer, hanım da girer. “Kişinin, adamın malında bir fitne vardır; *(ve fî zevcetihi fitneten)* eşinde, hanımında bir fitne vardır; *(ve veledihî)* ve evlâdında, çoluk çocuğunda bir fitne vardır.”

Fitne; Arapça’da, bir şeyin nasıl olduğunu sınamak için, onu imtihana tabi tutmak demek. Yâni, malında fitne vardır demek; malına bir olay olacak, o olayın karşısında kişinin tutumu değerlendirilecek. Kişi sınanıyor böylece, bu karşılaştığı olay dolayısıyla imtihan oluyor. Onun o davranışına göre, Allah ona ya sevap verecek, ya da, “Sen imtihanı kaybettin!” diyecek; o da ceza çekecek.

“Kişinin malında fitne vardır.” demek; kişinin malında Allah bazı olaylar meydana getirir, mâlî varlığında, maddî varlığında zararlar, hasarlar meydana gelebilir. Bunlar niçindir?.. İmtihan içindir, kaderin cilvesidir, Allah’ın onu imtihan etmesidir.

Ne yapacak o zaman o kişi?.. Bunun kaderin bir cilvesi olduğunu bilecek, bir kere kadere isyan etmeyecek, Allah’a karşı gelmeyecek, sabredecek. Sabreden mükâfat alır, ecir alır, sevap alır. Sonra da o imtihanı başardığı zaman,

Allah onu taltif eder, daha çok mal mülk sahibi yapar.

Meselâ; Eyyûb AS, peygamberler içinde çok varlıklı imiş; Allah şefaatine erdirsin... Çoluk çocuğu, ailesi çok geniş, sıhhati yerinde, bir mübarek zat imiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri bir imtihan vermiş, malı mülkü gitmiş. Bir imtihan vermiş, çoluk çocuğu hepsi helâk olmuş. Bir imtihan gelmiş, yıllar yılı uzun ve elemli hastalıklara mâruz olmuş; ama sabretmiş. Sonunda tabii, Cenâb-ı Hak büyük mükâfâtlar vermiş; sıhhat vermiş, afiyet vermiş; yine evlât, çoluk çocuk vermiş, mal, mülk vermiş.

Eyyûb AS'ın sabrı Kur'an-ı Kerim'de övülüyor.

Demek ki kişinin —erkek olsun, kadın olsun— malından ilâhî imtihanlar olabilir. Sonra, (ve *fî zevcetihi*) hanımı dolayısıyla imtihanlar olur. Ya hanımı hastalanır... Meselâ, benim tanıdıklarımından bazı kimseler vardı, hanımı yıllarca felçli yattı yatakta... Çok hizmet etti, güzel hizmet etti, sabretti adamcağız; hastaya baktı. Sonra vefat etti o zevcesi; ama çok sevap kazandı o... İşte bu, hastalıkla gelen bir imtihan.

Bazen hanımı huysuz olur; işte sabredecek, aile yuvasında geçim olacak. Bazen daha başka meseleler olabilir, sıkıntılar olabilir. Böyle bir eşinden dolayı, muhakkak ki fitne vardır.

(*Ve veledihî*) “Çocuğundan dolayı da bir fitne vardır.” Bakarsın çocuğu hastalanır, bakarsın

çocuğuna bir musibet gelir; bakarsın çocuğu iyi evlâtlık yapmaz, kalkar, evi terk eder, gider... Böyle şeyler olabiliyor.

Peygamber çocuklarından meselâ, Kur'an-ı Kerim'de zikredilen, Nuh AS'ın çocuğu babasının peygamberliğine inanmamış, kâfir olarak ölmüş. Korkunç bir olay!.. Babasının, hem de Allah'ın en sevdiği ulü'l-azm, yüksek rütbeli peygamberlerden olan babasının tebligâtına, irşâdâtına, îkâzâtına kulak asmamış evlât; sonra Nuh tufanında helâk olmuş.

“—Gel evlâdım, etme, gemiye bin!”

“—Ben bir dağa tırmanırım, tufandan kendimi kurtarırım.” demiş.

“—Evlâdım, bugün bu seldom, bu tufandan kurtuluş yok! Gel gemiye gir, iman et!”

“—Yok!” derken, dalgalar gelmiş, çocuğu almış, götürmüştü.

Bir imtihan işte... Peygamberin oğlu ona iman etmemiş, işte misâli. Hanımı iman etmemiş, o da Nuh AS'ın karısı... Lût AS'ın karısı da öyle... Böyle de olabiliyor; yâni kâfir oluyor, aleyhte çalışıyor.

Buna mukâbil Kur'an-ı Kerim'den güzel misalleri zikredelim:

Mûsâ AS zamanındaki Firavun'un karısı, Mûsâ AS'a iman etmiş, mü'min-i kâmil olmuş; hatta Firavun onu işkence ile şehid etmiş. Cennetlik olduğunu Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor.

Adı da Âsiye... Ama bu Âsiye, elif'in üzerine med konarak yazılıyor. Ayın'la, sad'la yazılan Âsiye olsa, o başka mânâyâ gelir. Firavun onun ellerini, ayaklarını bağlamış, işkence etmiş. İşkence esnasında şehid olmuş, cennetlik... Ama işte, Allah'ın imtihanı...

Burada ne ders çıkacak bize?.. İnsanın hayatı her zaman, dümdüz, aynı biçimde gitmez; bu hayatın cilvesi... Gecesi gündüzü olduğu gibi, yazı kışı olduğu gibi, iklimler olduğu gibi, olayların da acısı tatlısı olur, üzücüsü, sevindiricisi olur. Ama hayatın tümü bir imtihandır zâten... Bu tüm hayat imtihanının içinde de, acı olaylar da ikinci bir fitnedir, ikinci bir imtihandır.

Fitnedir; çünkü bu olayın karşısında kişi başarılı bir tutum sürdüremezse, günaha girer, imtihanı kaybeder. Allah'ın huzurunda imtihanı kaybetmek de, çok kötü sonuçlara götürür insanı...

Geçen gün meselâ, arkadaşlarla konuşuyorduk. Kızcağızın birisi diyor ki:

“—Hocam, ben üç yıldır iyi müslüman oldum, Allah'ın emirlerini tutmağa çalışıyorum. Kur'an okuyorum, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uymaya çalışıyorum. Allah örtün dedi diye başımı örtüyorum, manto giyiyorum. En büyük muhaliflerimden birisi, kendi öz babam ve kendi öz annem... Hocam, başörtümü parça parça yırtıyorlar. Mantomu cart curt makasla kesiyorlar. Başımı örtmeyeyim, manto giymeyeyim diye... Dayak ata ata sağımı solumu

morartıyorlar. Komşular bana acıyor, ‘Şikâyet et!’ diyorlar. Babamı mı şikâyet edeceğim?..” diyor.

Şu medeniyetsizliğe bakın, şu tahammülsüzlüğe bakın! Hoşgörü, hoşgörü diyen ilerici yazarlar buyursunlar, gelsinler buna bir şey söylesinler: Bir insan, bir evlât başını örttü diye döğülür mü?..

Daha madalya vermek lâzım! “Aferin, sen gençliğin çapkınlıklarına kapılmamışsın, günaha dalmamışsın; tertemiz, ma’sum, melek gibi kalmışsın! Başını örtüyorsun, dindarsın, aferin!.. Delikanlılık, kavak yelleri başında esmiyor; aferin sana!” diye mükâfât vermek lâzım gelirken; al sana bir imtihan...

Evden bir ayrılmış, gittiği yerde de rahat bırakmıyorlar diye duyuyoruz. Tabii bunlar zulüm, çok büyük zulüm; hem de Allah’a karşı gelmek... Çünkü Allah, “Örtünün!” diyor, o da inatla açmasını istiyor.

Demek ki, hayat böyle imtihanlı oluyor. Dininin, imanının gereğini yapmasa, hiç bir şey olmayacak, rahat olacak. Ama dininin icabını yapınca, başına böyle çeşitli sıkıntılar geliyor. Tabii bir açıklama yapayım:

“—Dininin icabını yapmayan insanlar dünyada mutlu mu yaşıyorlar?..”

Hayır! Onlara da Allah başka imtihan veriyor, çeşit çeşit sorunları var... Dünyanın müslüman olmayan ülkelerinde felâket yok mu, musîbet yok mu, dert yok mu, belâ yok mu?.. Daha beter!.. Afrika’da açlık, Güney Amerika, Orta Amerika ülkelerinde karışıklıklar... Asya’da, Afrika’da çeşitli musibetler, felâketler...

Yâni herkese her zaman felâket, musîbet geliyor. Ne yapmak lâzım?.. Hiçbir zaman Cenâb-ı Hakk'a kulluk edebinde yanlışlık, taşkınlık, terslik yapmamak lâzım! İyi kul olmak lâzım! Belâ gelince de sabredip, geçmesi için güzel güzel çalışmak lâzım, dua etmek lâzım!.. Safâ gelince şükredip, Cenâb-ı Hakk'a hamd ü senâlar etmek lâzım! Dînî görevlerini yapmak lâzım, hayrât ü hasenâtını yapmak lâzım!..

Bu tabii, bir tesellîdir. En büyük belâlar, imtihanlar, meşakkatler, sıkıntılar peygamberlere gelmiş, biliyorsunuz. Zâten Peygamber Efendimiz de:⁴

أَشَدُّ الْبَلَايَا عَلَى الْأَنْبِيَاءِ

⁴ Muhtelif lafızlarla: İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778- 6784; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

(Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ') "En büyük belâlar, musîbetler, beliyyeler peygamberlere gelmiştir." diye buyuruyor. Yâni, dağına göre kar... Onun için, Allah onlara çok büyük sıkıntılar veriyor.

Demek ki, iyi insan olduğu halde insan, hiç sıkıntıya uğramayacak, rahat yaşayacak gibi bir şey yok. Herkes imtihan oluyor bu dünyada; sabreden kazanıyor, şükreden kazanıyor. Şaşırmayan, azmayan, isyan etmeyen kazanıyor. İsyan eden kaybediyor.

Allah bizi yolunda güzelce yürüyen, edebli, ârif, fâzıl, zarif, kâmil, müeddeb kullarından olmayı nasîb eylesin...

c.İnsanın Gönlü

Üçüncü hadis-i şerif, aynı sayfadan. Sahih kaynakların, meselâ Müslim'in, Ahmed ibn-i Hanbel'in Abdullah ibn-i Amr'dan rivayet ettiği bir hadis-i şerif. Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:⁵

إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ
الرَّحْمَنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ يُصْرَفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ اللَّهُمَّ

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2045, no:2654; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.168, no:6569; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.430, no:2460; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.414, no:7739; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.137, no:348; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXI, s.239; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.595, no:1702; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.IX, s.138, no:8085.

مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ صَرِّفَ قُلُوبِنَا عَلَى طَاعَتِكَ

(حم.م.قط. فى الصفات عن ابن عمرو)

RE. 127/7 (*İnne kulûbe benî âdeme küllehâ, beyne isbeayni min esâbii'r-rahmân, kekalbi vâhidin, yusarrifühû haysü yeşâ'. Allâhümme musarrife'l-kulûbi, sarrif kulûbenâ alâ tâatik!*)

Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*İnne kulûbe benî âdem*) “Hiç şüphe edilmesin ki, muhakkak ki Ademoğullarının, bütün insanların gönülleri, kalpleri, düşünceleri, iç dünyaları, akılları, fikirleri, hepsi, (*beyne isbeayni min esâbii'r-rahmân*) Rahmân olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin parmaklarının iki parmağı arasındadır. (*Kekalbi vâhidin*) Tek bir kişinin gönlü gibidir.”

Kişilerin çokluğu, insanların sayısının milyarları bulması, onların gönüllerinin Allah tarafından tasarrufunda bir meşakkat ortaya çıkarmaz. Bir kişinin kalbini döndürmek, fikriyatını değiştirmek gibi, bütün Ademoğullarının gönüllerinin hepsi, Cenâb-ı Mevlâ'nın parmaklarının iki parmağı arasındadır.

Tabii, burada Cenâb-ı Hakk'ın parmakları deniliyor. Hani, “Buişte falancanın parmağı var!” diyoruz. Yâni, parmak kelimesini, biz de Türkçe'de böyle bir mânâda kullanıyoruz. Yâni, Cenâb-ı Mevlâ isterse, kaderin bir tasarrufu olarak şöyle yapar, isterse böyle yapar; kişilerin gönlünü istediği tarafa çevirir, fikrini o tarafa

döndürür, aklını o tarafa yöneltir; onu sevdirebilir, onu yaptırır. Kişilerin gönüllerinin hepsi Cenâb-ı Mevlâ'nın elindedir. Sevmeleri, kızmaları, bir şeyi istemeleri, istememeleri, bir şeye yönelmeleri, yönelmemeleri hepsi Cenâb-ı Mevlâ'nın tasarrufundadır.

Bunu dedikten sonra dua ediyor Efendimiz:

(Allâhümme musarrife'l-kulûb) “Ey gönülleri istediği tarafa çeviren Rabbim! *(Sarrif kulûbenâ alâ tâatik)* Bizim gönüllerimizi sana itaat tarafına çevir, sana kulluk etmek tarafına çevir! Sana isyan tarafına çevirme, şeytana uydurma, dünyaya kaptırma, aldatma, yanıltma da; sana güzel kulluk etmenin en doğru yol olduğunu anlayıp, sana güzel kulluk etmemizi bizlere nasîb ü müyesser eyle yâ Rabbi!..” diye dua ile bitiriyor.

Yâni, her şeyin Allah'ın elinde olduğunu söyledikten sonra, Allah'a ilticâ ediyor; “Yâ Rabbi, bize yardım eyle!” demek istiyor. “Bizim gönlümüzü, senin istediğin işleri yapmak tarafına çevir de, sana güzelce kulluk edelim!” diyor.

Şimdi bazı insanlar, akşam oldu mu patlayacak gibi olur, bireğlence ister:

“—İlle gideyim, nerede eğleneyim?.. Kahveye mi gideyim, gazinoya mı gideyim, bara mı gideyim, pavyona mı gideyim, gece kulübüne mi gideyim?.. Boğaziçi'ne mi gideyim, Çamlıca'ya mı çıkayım?..”

Artık hangi şehirde ise, o şehrin merkezine, eğlencenin çok olduğu, eğlence yerlerinin ışıklarının ışıl ışıl yandığı, döndüğü, kırmızı yeşil ışıkların aldatıcı pırıltılarının; cazibeli, dâvetkâr, teşvikkâr şeylerin, gel bana diye çağırdığı şeyi ister.

Kimisi de oraları hiç sevmiyor; gidiyor, camide ibadet etmeyi seviyor.

“—El-hamdü lillâh, çok şükür yâ Rabbi, yatsı namazını camide cemaatle kıldım. Sabah namazını da inşaallah kaçırmam, camide kılarım! Bir insan yatsı namazını, sabah namazını camide kılsa, bütün gecesini ihyâ etmiş gibi, bütün gündüzünü ihyâ etmiş gibi sevap alır. Oh ne güzel yaptım, oh çok şükür; şimdi gidip güzelce istirahat edebilirim.” diye, kimisi namazı seviyor.

Orucu seviyor;

“—Ah on bir ayın sultanı Ramazan gelse de, gene o teravihleri kılsak da, tekbirler getirsek de, salât ü selâmlar getirsek de, gecemiz böyle feyizli geçse... Kur’an-ı Kerim okuyabilsem, ah şunu bir ezberleyebilsem... Ah paramın zekâtını uygun bir yere verebilsem, birkaç fakiri sevindirebilsem..

Ah çocuğumu iyi müslüman yetiştirebilsem...” diyor.

Geçen gün, lisan imtihanına gittik. Benim de mesleğimi sordular. Ben de:

“—Buradakilere bildiğim dînî bilgileri öğretmek durumundayım.” filân dedim. “Benim profesörlüğüm şuydu.” dedim.

“—20 Yüzyıl’da gençler senin bu bilgilerini ne yapacaklar?” dediler.

Dedim:

“—Öyle değil! Bizim ailelerin hepsi çocuklarını namazlı, niyazlı, ibadetli yetiştirmek isterler. Bizim için öyle değil, çok mühim.” dedim.

“—Anneler babalar çocuklarının aşk ile şevk ile Kur’an öğrenmesini, harfleri öğrenmesini isterler; hoca tutarlar, küçük yaşta öğretirler. Dinlerini, imanlarını öğretmek babanın vazifesidir, annenin vazifesidir diye evlâtlarını iyi müslüman yetiştirmeye çalışırlar.” dedim.

Evet, öyle... Allah-u Teâlâ Hazretleri bize sevdiği şeyleri yapmayı sevdirdin, onu yapmakta da bize tevîkîni refîk eylesin... Onu yapalım! Hakkı hak olarak görüp, anlayıp o tarafa gitmeyi hakkı tutmayı nasîb etsin... Bâtılı bâtil olarak görüp, onun yanlışlığını, kötülüğünü anlayıp, ondan sakınmayı, çekinmeyi nasîb etsin...

Bazı insanlar kanıyorlar, bâtili hak sanıyorlar, yanlış yola gidiyorlar ve samîmî olarak gidiyorlar. Ben burada Volongog’da bir Budist mabedine gittim. Ama şöyle ibret olsun diye gittim.

Arkadaşlar dediler ki:

“–Görün burada, bakın kaç bin dönüm araziye ne kadar büyük mâbedler yaptı budistler! Güney yarımkürenin en büyük budist mâbedini yaptılar. Koca arazi, kocaman binalar, kocaman Buda heykelleri...” dediler.

“–Görelim bakalım!” dedik, gittik.

Orada birisi Buda heykelinin önünde eğildi, secde etti. Tüylerim diken diken oldu, çok üzüldüm. Nihayet o elle yapılmış bir şey. O malzeme daha önce biliyoruz ki, dağda bir odundu veya toprağın altında bir madendi. İşte onu heykel haline getirdiler. Onun karşısına geçiyor, secde ediyor... Aman Allahım!..

Ama o kendisinin doğru yaptığını sanıyor. Yanlış olduğunu düşünse, yapmaz; doğru yaptığını sanıyor. Hattâ onun için mücadele veriyor, onun için para veriyor. O kadar parayı boş yere harcar mı insan?..

Trilyonlar, Avustralya doları ile ne kadar milyarlar para harcanarak orası...

O paralar fakir bir millete verilse, ihyâ olur. Somali'ye verilse, Somali kalkınır. Somali artık güzel bir ülke olur.

İnsanlar ne kadar boş şeyleri, yanlış şeyleri doğru sanıp oraya para harcıyorlar, emek sarf ediyorlar, ömürlerini boşa geçiriyorlar. Paraları boş yere harcıyorlar, havaya sarf ediyorlar. Öbür tarafta kardeşleri açlıktan, susuzluktan ölürken, hastalıktan kıvranırken; onlar böyle yanlış işler yapıyorlar.

Bu neden oluyor?.. Hakkı görememekten, doğruyu sezememekten, kültürsüzlükten, bilgisizlikten, ilimsizlikten...

Ama benim hayret ettiğim başka bir şey daha var; dünyanın bayağı okumuş, mürekkep yalamış milletleri var. Uzaya uzay mekiği gönderen, füze yapan, bomba yapan gelişmiş ülkeler var... Al Japonya'yı, al Hindistan'ı, al Amerika'yı, al Avrupa ülkelerini vs. Onların da bakıyoruz, inançlarında itikadlarında yanlış inançlar var. Gelenektir diye yapıyor.

Allah bizi yanlışla saptırmasın! Biz yanlış amaçlara koşturarak, ömrü tüketip sonunda pişman olanlardan etmesin...

Cenâb-ı Hak bizi sevdiği dinde yaratmış. Sevdiği dinde yaşayıp, huzuruna sevdiği dine sahip mü'min-i kâmil kullar olarak varmayı nasîb eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Tabii, Türkiye için de tehlikeler var ama, bu dış ülkelerdeki kardeşlerim daha büyük tehlikede...

Çünkü yabancı dinlerin, inançların, örflerin adetlerin içinde; bize çok günah olan, çok yanlış olan, çok ayıp olan şeylerin rahatlıkla yapıldığı yerlerde... Tabii, burada yetişen kardeşlerimizin çocukları ne olacak?..

Bu günahlara alışıyorlar da, bunları hoş ve mâzur görürlerse olmaz! Bunların dînî bakımdan güzel yetiştirilmeleri, eğitilmeleri lâzım! Çok dua edelim birbirimize, tam böyle yardımlaşma zamanıdır.

Tabii, eğitim en önemli iş... Eğitim müesseselerine çok kuvvet vermeliyiz. Yaygın eğitim için tabii, bu radyo, televizyon, gazete, dergiler çok önemli... Teşkilatlı eğitim için, örgün eğitim için de, ilkokuldan üniversiteye kadar enstitüler, okullar, meslek okulları çok önemli...

Ben geçen konuşmamda, “Dergilerin çıkmadığına, Hocamız üzölmüş; birisine rüyasında, ‘Dergilerin çıkmadığına çok üzgünüm!’ demiş.” diye nakledince, dergilerin çıkmasına karar vermiş kardeşlerimiz, hazırlıkları yapmışlar, benden başyazı bekliyorlarmış. Ona da çok sevindim, teşekkür ediyorum.

Dergiler, gazete, radyo, televizyon, okullar, eğitim müesseseleri, mektepler; bir insanın iyiyi, doğruyu, gerçeği görmesi için, öğrenim yaptığı, bir şeyler öğrendiği her müessese, her mekân çok önemli... Eğitime çok önem vermeliyiz.

Bu hususta hepinizden olanca gayretinizi sarf etmenizi diliyorum, ricâ ediyorum. Allah hepinizden razı olsun... Allah hepinize hayırları yapmayı nasîb etsin... Hepinizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

14. 05. 1999 -AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

